

Motion till riksdagen 2013/14:U308

av **Bodil Ceballos m.fl. (MP)**

Tilläggsdirektiv till Krigsmaterielutredningen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta arbetet mot korruption på större allvar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt ge ett tilläggsdirektiv till Krigsmaterielutredningen så att den även kommer att granska korruption och mutor vid svensk vapenexport.

Motivering

Sedan i mitten av 1990-talet har världssamfundet, bland annat genom OECD och FN, tagit krafttag mot korruptionen i världen. 136 länder har skrivit på FN:s konvention om korruption. Världsbanken beräknar att mutor årligen omsätter 1 000 miljarder dollar globalt. Det är ungefär sju gånger mer än världens samlade bistånd. Samtidigt har bara 290 företag och individer i 13 OECD-länder de senaste tio åren straffats för mutbrott i utlandet. Sverige stod för en enda av domarna.

Det är inte förvånande att OECD är starkt kritiska till hur det svenska arbetet mot mutor utomlands förs. Bo Rothstein som leder EU:s forskningsprojekt om antikorrup­tion, Anticorp, säger i en SvD-artikel (2/11 2012) att Sverige har vidtagit ett antal åtgärder, inrättat antikorrup­­tionsprogram, myndigheter, skapat policyer med mera. Men mäter man resultatet på marken är det noll. ”Det är ganska uppseendeväckande”, menar Rothstein.

När OECD granskade korruptionen i Sverige ställde de frågan hur det kan komma sig att Sverige, som har så många internationellt verksamma företag, bland annat inom de korruptionsutsatta branscherna vapen, telekom och energi, inte lyckas få till några fällande domar för mutor? OECD:s arbetsgrupp kom fram till att frånvaron av rättsfall över den här perioden signalerar

Fel! Okänt namn på

att något inte fungerar i Sveriges ramverk för att upptäcka, utreda och väcka åtal för mutor utomlands.

Regeringen måste ta arbetet mot korruption på större allvar

Om det inte vore för OECD är det tveksamt om Sverige över huvud taget hade haft något arbete mot mutor utomlands. Innan OECD:s konvention om bestickning trädde i kraft 1999 var mutor rent av avdragsgilla för svenska företag. Sverige tvingades ta fram nya lagar som skulle stoppa mutandet. Men den nya lagstiftningen visade sig vara i princip kraftlös. Inte ens när det gäller försäljningen av JAS 39 Gripen till Sydafrika, där Saab till och med har erkänt att mutor betalats ut genom dotterbolaget Sanip, räckte de svenska lagarna till och utredningen lades ner.

Genom att använda sig av bulvaner eller samarbetspartners för att ”främja affärerna” på utländska marknader har flera svenska företag framgångsrikt skyddats från ansvar när anklagelser om mutor börjat hagla. Kan åklagaren inte påvisa något uppsåt, går det inte heller att åtala någon för brott.

Enligt Transparency International kommer mutorna utomlands vara fortsatt svåra att komma åt, trots framtida lagändringar. Den korta preskriptionstiden som gäller för oaktshetsbrott – bara fem år – kan enligt flera bedömare leda till att man inte hinner väcka åtal i tid. Samtidigt saknar åklagare tillräckliga resurser. De företag som enheten granskar kan ha en hel stab med högvärlödade advokater och experter medan åklagarämbetet endast har en handfull medhjälpare.

Vapenexporten och användandet av motköpsaffärer

Miljöpartiet har tidigare skrivit motion om sambandet mellan vapenexporten och korruption i motionen Motköp vid vapenexport (2012/13:U338). Ett stort problem är försäljningen av krigsmateriel och användandet av motköpsaffärer, eller så kallad offset. Enligt World Trade Organization (WTO) rådet det idag stor enighet om att motköpsaffärer, eller så kallade offset, generellt är något dåligt eftersom de anses strida mot frihandels principer. De hindrar den fria konkurrensen, de omgärdas av nästintill obefintlig transparens och användandet öppnar upp för korruption. WTO har av dessa skäl i princip förbjudit offsetaffärer. Men eftersom överskottet på vapen är så stort i världen har man beslutat om att göra undantag för just krigsmateriel.

Fredsforskare världen över menar att motköp inte medför något positivt, varken för säljaren eller för köparen. Motköpen överdrivs av mottagarländerna och används som argument för att driva igenom vapenaffärer. Det är ett problem att offsetaffärernas konstruktion gör att det finns ett stort utrymme för mutor. Vidare är problemet att det inte är vapensystemen i sig som säljer, utan fördelaktiga motköpsaffärer som kan uppgå till flera gånger värdet på krigsmateriel som man vill sälja.

Tilläggsdirektiv till krigsmaterielutredningen nödvändigt

Det är därför mycket märkligt att den pågående Krigsmaterielutredningen (KEX-utredningen) inte har fått direktiv att titta på korruption och användandet av mutor vid vapenexport. Detta ser Miljöpartiet som en stor och allvarlig brist i utredningen. Vi menar att riksdagen måste ge regeringen i uppdrag att skyndsamt göra ett tilläggsdirektiv till KEX-utredningen så att den även kommer att granska korruption och mutor vid svensk vapenexport.

Transparency International Sveriges ordförande, Lars-Göran Engfeldt, skrev på DN debatt (8/2-2012) att "Korruption är motsatsen till den goda förvaltningens grundläggande principer om integritet, opartiskhet och saktighet, och kan frodas i alla delar av samhället. Även ett relativt litet antal fall av korruption kan skada förtroendet för att Sveriges demokratiska och rättsstatliga principer upprätthålls." Vi är benägna att hålla med.

Vi kan inte slå oss för bröstet och påstå att korruption inte finns här, att mutor inte förekommer på svenska företag. Här krävs det krafttag och en skärpning av svensk lagstiftning. Det går inte längre att lita på att sunt förnuft och god moral utgör tillräckligt skydd.

Stockholm den 1 oktober 2013

Bodil Ceballos (MP)

Peter Rådberg (MP)

Mehmet Kaplan (MP)

Valter Mutz (MP)